

[Josep Recasens Llorit]

LA REPRESSIÓ FRANQUISTA A LA TERRA ALTA (1938-1945)

La repressió franquista a la Terra Alta (1938-1945)

Josep Recasens Llorit

Pròleg de Josep Sánchez Cervelló

Centre de Documentació. Eco-museu dels Ports

Tarragona, 2005

364 pàgines.

En fullejar per primer cop aquesta obra, sobretot si ho fem d'una manera apressada, sense posar-hi massa atenció, pot sorprendre'ns una mica, fins i tot sobtar-nos. Ens preguntem què és el que tenim a les mans. A cop d'ull, tot un llistat de noms seguits d'unes poques dades: noms dels pares, edat, lloc de naixement, professió, estat civil, grau d'instrucció... ben aviat ens adonem però de que es tracta d'un afer força més greu en veure els següents apartats: data d'ingrés a la presó, consell de guerra, sentència, data en que per fi s'assoleix la llibertat. O quelcom molt pitjor, quelcom esgarrifós, esfereïdor, que malauradament veiem repetit amb terrible freqüència, data de l'afusellament.

Deixant per un moment de banda l'element humà, centrant-nos en el contingut del llibre, podríem dir que ens trobem davant d'un treball d'investigació minuciós i exhaustiu,

anys i anys sens dubte de regirar en arxius, de consultar expedients. També d'una obra per al record, molts dels noms que hi apareixen ens són familiars, encara que en molts casos pel damunt hi plani el silenci. Un treball pel qual cal felicitar l'autor. Ara bé, vist quin és el contingut d'aquestes pàgines, podem deixar-lo de banda, l'element humà? Podem oblidar el que va succeir a casa nostra?

Se'ns fa difícil, gosaria dir que impossible. La gent que hi apareix és real i ben real, homes i dones generalment joves (encara que n'hi ha també de força grans) que es veieren represaliats després de la trista contesa de 1936-39, la seva vida truncada pel sol fet, en la majoria dels casos, de mantenir o defensar unes idees; o una ideologia, si voleu. Persones que passaren per la presó o els camps de concentració, que foren separats dels seus, que foren fins i tot morts. Molts d'ells, en veure's finalment lliures, optaren per deixar el seu poble, per allunyar-se d'un ambient enrarit, potser fins i tot hostil, tractaren de refer la seva vida en un altre indret... no ens fa pensar, i molt, tot això? cada nom una història, una circumstància, un ser humà amb el seu caràcter, els seus desigs, les seves esperances o preocupacions; i també les seves pors. No, aquest llibre no és un simple llistat, és més, molt més.

Comencem pel pròleg. Llegiu-lo; i reflexioneu. Tota una societat hi és descrita, una societat del tipus més tradicional, els homes majoritàriament pagesos, treballadors de la terra, com apareix reflectit en el llistat, amb algunes excepcions com pugin ser fusters, paletes o ferrers, les dones, minoritàries,

mestresses de casa (cas únic potser, excepció, la fondista vídua de Prat de Comte, que tanmateix duu a terme una de les feines més assemblades a les que es realitzen a la llar). Una societat tancada, aïllada, en el si de la qual, com ens diu Sánchez Cervelló, les coses es transmeten a la vora del foc. Generació rera generació afegiríem. Una societat en la qual es coven rancúnies i fins i tot odis, en la que no existeix el benefici de l'oblit. Moments com l'esclat d'una guerra civil, amb tot el desordre que comporten, obriran les portes a la venjança.

La Terra Alta, una comarca dura, aspra, difícil. Clau de les comunicacions entre Aragó, Catalunya i el País Valencià. Estremeix llegir que tingué els índex més elevats de violència política, saber que Gandesa era el cap de partit que comptava amb més crims de sang. Com estremeix pensar que, si altres haguessin estat els vencedors, en aquest aspecte almenys tan sols haurien canviat els noms del llistat. Caïn és entre nosaltres. Com ho és arreu, la violència i l'odi semblen quelcom inherent a la condició humana.

No, malauradament 1936 no és oblidat, les conseqüències es fan sentir encara. Quan canviarà això, per què finalment no aprenem a viure en pau, a respectar-nos els uns als altres? Preneu-lo aquest llibre, estudieu-ne els continguts, reflexioneu en el que hi ha al darrere d'unes breus informacions sobre cadascun dels noms que hi apareixen. Hi ha el dolor, hi ha la tragèdia, la desfeta. Hi ha tot allò que mai més no hauria de repetir-se entre els humans.

Neus Pallarès Casals